

УДК 657:006.32

Горобець М.О.,

Мельянкova Л.В., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів та
природокористування України

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ»

Охарактеризовано особливості визначення фінансових результатів, розглянуто основні проблеми обліку фінансових результатів, наведено можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: фінансові результати, результати діяльності, історія та еволюція формування, прибуток, збиток.

Gorobets M., Meliankova L.

ECONOMIC NATURE CATEGORY "FINANCIAL RESULTS"

The features of the definition of financial results, the basic problem of keeping financial results are possible solutions.

Keywords: financial results, performance, history and evolution of formation, profit, loss.

Горобець М.А., Мельянкova Л.В.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ КАТЕГОРИИ «ФИНАНСОВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ»

Охарактеризованы особенности определения финансовых результатов, рассмотрены основные проблемы учета финансовых результатов, приведены возможные пути их решения.

Ключевые слова: финансовые результаты, результаты деятельности, история и эволюция формирования, прибыль, убыток.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Ринкові умови господарської діяльності вимагають від суб'єктів господарювання забезпечення стійкого економічного розвитку, врахування особливостей ринкової кон'юнктури, результативного

Горобець М.О., Мельянкova Л.В.

ведення господарського процесу, зростання рівня самофінансування та інноваційного удосконалення діяльності промислових підприємств. В таких умовах, проблема дослідження діалектики категорії фінансового результату та формування на цій основі стійких передумов для зростання прибутковості, конкурентоспроможності та забезпечення стабільного розвитку господарської діяльності підприємства в довгостроковій перспективі диктує наукову необхідність та практичну цінність її вирішення.

Фінансовим результатом підприємства може бути прибуток, збиток або нульовий результат, тобто прибуток дорівнює збиткам. Позитивне значення фінансового результату, тобто прибуток, є основним джерелом фінансування діяльності підприємства. Адже, саме від величини цього показника залежить рівень платоспроможності підприємства та можливості його економічного розвитку. Тому, при детальному дослідженні сутності та значення фінансових результатів, для подальшого розвитку підприємства, у перспективі можна досягти найвищих результатів економічної ефективності.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Фінансові результати безпосередньо прямо впливають на стабільність, фінансову незалежність та здатність до розширеного відтворення в підприємствах. Дослідженням даного питання займалися як вітчизняні так і зарубіжні вчені, основними з них є: А. Дайле, В. Ковалев, І. Мелушова, Н. Власова, М. Войнаренко, Г. Кірейцев, Л. Ловінська, Л. Сук, О. Ширягіна, та багато інших провідних вчених та практиків. Проте й досі питання економічного змісту фінансових результатів залишається неоднозначним в трактуванні та доволі дискусійним.

Категорія «фінансовий результат» вимагає детального дослідження на теоретичному рівні основних підходів до визначення її економічного змісту та порядку формування. Це буде сприяти забезпеченню основних передумов для покращення значення фінансових результатів та стабільного економічного розвитку підприємств в довгостроковій перспективі.

Позитивне значення фінансового результату є основним джерелом фінансування господарської діяльності промислових підприємств. Адже саме від величини цього показника залежить рівень платоспроможності, результативності та прибутковості господарської діяльності, можливості економічного розвитку

підприємства, підвищення рівня його конкурентоспроможності. Тому, дослідження сутності категорії фінансового результату, його взаємозв'язку та взаємодії з іншими економічними показниками, впливу на рівень результативності господарської діяльності та динаміку потенціалу економічного зростання та розвитку підприємства представляють суттєву наукову цінність.

Цілі статті. Метою статті є дослідження сутності фінансових результатів діяльності підприємств, їх роль, значення та взаємозв'язок з іншими економічними показниками в системі розвитку господарської діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В результаті діяльності підприємство може отримати як прибуток так і збиток, в залежності від здійснення своєї діяльності. Підприємство отримує прибуток у випадку, коли отримані доходи перевищують понесені витрати. Якщо ж підприємство отримало збитки, то це означає перевищення витрат над доходами. Тому фінансовий результат діяльності підприємства, як одна з основних категорій економіки, може виступати у двох формах - прибуток або збиток[1].

Поняття прибутку являється дискусійною категорією, адже його економічна сутність бере початок ще з XVIIст. і продовжується до сьогодні. Отже, розглянемо основні концепції економічної сутності прибутку.

Першою теоретичною школою, що займалася визначенням прибутку, був меркантилізм. Представники цієї школи вважали, що багатство людей – це золото, гроші, за що можна купити все. Такі уявлення відповідали міжнародній торгівлі, яка сприяла нагромадженню багатства у вигляді золота і приносила великі прибутки [2]. Важливий внесок у розвиток науки про фінансові результати зробив німецький вчений К. Маркс. У своїй фундаментальній праці „Капітал” автор розкрив таке основне поняття як додана вартість – вартість, створена працею найманих працівників понад вартості робочої сили. Джерелом прибутку К. Маркс вважав додатковий продукт, створений у процесі виробництва й реалізований у сфері обігу.

Пізніше виникла наукова школа фізіократів, в рамках якої джерелом багатства вважалось агро виробництво, де багатство виглядає як дар природи і виникає природним шляхом. Фізіократи пов'язували зростання багатства тільки з природною родючістю землі,

і на цій підставі не вважали промисловість галуззю, де створюється дохід [3].

В класичній школі поняття прибутку розглядалось як особлива категорія фінансових результатів. Англійські економісти У. Петті, А. Сміт і Д. Рікардо досліджували прибуток у тісному зв'язку з факторами зростання суспільного багатства, процесом накопичення капіталу, побачивши джерело прибутку не в кругообігу, а у виробництві. На думку А. Сміта, заробітна плата, прибуток і рента є трьома першоджерелами всякого доходу [2].

У відповідності до вітчизняної методології, яка закладена в П(С)БО 30 "Біологічні активи", поняття змісту фінансового результату сільськогосподарської діяльності включає в себе три елементи:

фінансовий результат внаслідок реалізації сільськогосподарської продукції та біологічних активів, оцінка яких проводиться за справедливою вартістю за мінусом очікуваних витрат на місці продажу;

фінансовий результат внаслідок первісного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів;

фінансовий результат внаслідок зміни справедливої вартості біологічних активів на дату балансу [5].

Порівняно з вітчизняною, міжнародна практика, базуючись на МСФЗ (IAS) 41 "Сільське господарство", в зміст поняття фінансового результату сільськогосподарської діяльності включає лише два елементи, а саме фінансовий результат внаслідок первісного визнання та зміни справедливої вартості на дату балансу сільськогосподарської продукції та біологічних активів за вирахуванням очікуваних витрат на місці продажу [4].

У фінансовому обліку фінансовий результат розраховується як різниця між доходами та витратами. Отже, економічний підхід більше корисний для розуміння сутності прибутку, а бухгалтерський – для розуміння логіки та порядку його практичного обчислення.

Таким чином, між економічним та бухгалтерським трактуванням прибутку спостерігається значна відмінність. У бухгалтерському обліку прибуток трактується максимально конкретно. А в економіці, як видно з вищенаведеного, існує достатньо велика кількість концепцій прибутку, в яких вони трактуються по різному, що може призвести до труднощів із вибором концепції якої слід дотримуватись.

Висновки. Категорія «фінансові результати» є дуже складною та суперечливою. Тому чітке розуміння мети та алгоритму її

визначення дасть можливість уникнути багатьох помилок у трактуванні фінансових результатів та їх практичному використанні.

1. Власова Н.О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі: монографія/Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова. – Харків: Харківський держ. універс. харчування та торгівлі, 2008.- 259с.
2. Ловінська Л. Г. Концепція фінансових результатів у системі бухобліку / Л. Г. Ловінська // Фінанси України.-2008.- № 11.- С. 58-65.
3. Ширягіна О. Є. Прибуток підприємства: історичний аспект /О. Є. Ширягіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. - № 12. – С. 156-159.
4. МСФЗ (IAS) 41 "Сільське господарство" [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?artd=9>
5. Облік сільськогосподарської діяльності: Навчальний посібник / [Ю.Я. Лузан, В.М. Жук, В.М. Гаврилюк та ін.] / За ред. В.М. Жука. – К.: Юр-Агро-Веста, 2007. – 368 с.